

## Doba reformace

### Německo:

- zakladatel reformace v Německu a současně její ideologický představitel byl Martin Luther
- odmítal scholastickou filozofii
- jeho spor s katolickou církví vyvrcholil v r. 1517, kdy vyvěsil na dveře kostela ve Wittenbergu vyhlášku s 95 tezemi, ve kterých kritizoval zlořády panující v katolické církvi
- založil vlastní protestantskou církev a zcela odmítl úlohu duchovenstva jako prostředníka mezi člověkem a bohem



## Vliv reformace na výchovu a vzdělání u nás:

- ve středověku byla šířitelem vzdělání vedle univerzit výlučně církve
- náboženská dogmata se osvojovala pouze verbálně, memorováním
- výchova vedla k poslušnosti a podřizování se autoritě, vlastní aktivita byla nežádoucí
- koncem 13. stol. se scholastika stává jednotným učením, na kterém je založena moc církve i světovládné postavení jejího papeže
- česká reformace vrcholí v učení Petra Chelčického, zakladatele nauky českobratrské
- má-li katolická církev přežít útok reformace, může toho dosáhnout jedině akceptací všeho, co je pro ni z renesančního hnutí přijatelné

- latinská škola, zpravidla zvaná kolej, se stává místem, kde reformace svádí boj s protireformací – nakonec se jí podaří postup reformace zastavit
- za tento úspěch vděčí protireformace své školské politice, orientující se na vybudování husté sítě latinských škol, organizovaných různými církevními řády
- u nás se univerzitní mistři řídili učením anglického reformního kazatele Johna Wicleffa (Jeroným Pražský, Jan Milíč z Kroměříže, Tomáš ze Štítného a Mistr Jan Hus)

## Mistr Jan Hus



- ve svých kázáních v kapli Betlémské hlásal nutnost nápravy poměrů v církvi i ve společnosti
- zaváděl do bohoslužby český zpěv
- Husova kritika se obrací nejen proti světské moci, ale také proti celému feudálnímu systému

## Dílo:

- **Knížky o svatokupectví**
- **O církvi**
- **Výklad desatera** – v těchto dílech Hus píše o výchovných otázkách
- **O pravopise českém** – zavádí diakritický pravopis (!! sporné autorství)
- **Postila a Výklad víry** – náboženské spisy

Husitské revoluční protifeudální hnutí se odrazilo rovněž ve školství, zanikaly klášterní školy, vývoj školství se pozastavil, v prvních letech byla omezena i činnost univerzity.

Husitství mělo za cíl zpřístupnit základní vzdělání v mateřském jazyce všem vrstvám společnosti, měly se vzdělávat i ženy.

## Jezuité

- mezi církevními řády sehrál zvláštní úlohu řád jezuitský
- jezuité si vytkli za cíl především výchovu mládeže, dobýt zpět pro katolický Řím ztracené pozice
- k tomuto účelu se vybudovaly koleje poskytující mládeži všeobecné vzdělání, které lépe vyhovovalo duchu doby a potřebám třetího stavu
- přední vrstvy chtěly dát svým dětem vzdělání umožňující společenský vzestup
- jezuité vyšli vstříc těmto tendencím a přizpůsobili jim obsah a metody výchovy ve svých kolejích, které začaly konkurovat kolejím univerzitním
- pružnější metody jezuitů přitahovaly stále nové studenty
- jezuitské koleje, které vznikaly mimo rámec univerzit, mají obecně vzdělávací funkci a zároveň jsou přípravným stupněm pro odborné univerzitní studium
- výuka byla bezplatná, kázeňské požadavky byly mírnější, nudná scholastika byla nahrazena četbou latinských literárních textů, kolej neměla klášterní ráz, studenti se nemuseli účastnit každodenní mše
- příkladem jezuitů se ve školství řídily i ostatní katolické mnišské řády jako např. dominikáni, františkáni, piaristé

## Piaristé

- pro svou mírnost byli v českých zemích oblíbenější než jezuité
- jejich řád založil Josef z Kalasance
- tito mniši u nás zřídili školu v Mikulově, později v Litomyšli, ve Slaném, v Mladé Boleslavi, v Benešově, v Praze a v Kroměříži
- projevovali tolerantnost k jiným vírám a pečovali o mateřský jazyk
- spíše než na středních školách vyučovali v nižším školství

## Jednota bratrská

- nejvýznamnější protikatolické hnutí u nás
- založena r. 1457 Řehořem v Kunvaldu v Čechách, po jejím zákazu se po roce 1620 bratří rozptýlili do ciziny
- čeští bratří vycházeli z vychovatelských tradic husitů, vyšší vzdělání neuznávali, kněží byli vychováváni na protestantských učilištích v cizině, zejména v Německu





INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ



## **Petr Chelčický** (1390 – 1460)

- duchovní otec Jednoty bratrské
- náboženský myslitel a reformátor
- zavrhoval násilí a válku

## Dílo:

- **O církvi svaté** – spis
- **O trojím lidu** – traktát, v těchto dílech odmítal dělení středověké společnosti na stav panský, duchovní a poddanský
- **Siet' viery pravé** – vystupoval zde proti rozmařilosti kněží, kritizoval spojení církve se státem a uznávání světské moci
- **Postila**



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,  
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání  
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ



## Jan Blahoslav (1523 – 1571)

- teolog a humanista
- básník a historik, teoretik zpěvu a hudby, autor česky psaných učebnic

### Dílo:

- Filipika proti misomusům – zde kritizuje názory bratří o nepotřebnosti vzdělání a věd

## **Bratrské školy – v těchto docházelo ke spojení bratrských tradic s reformačním humanismem**

**Dělily se na:**

- 1. elementární školy (čtení, psaní, náboženství)**
- 2. nižší bratrské školy (elementární vzdělání a latina)**
- 3. vyšší bratrské školy (sedmero, latina, řečtina, hebrejština) – sloužily jako příprava na univerzitu**
  - bratrské školy byly proslulé pro svou demokratičnost, péči o mateřský jazyk a národní cítění, nedostatky - verbalismus a memorování**
  - po bělohorské katastrofě jezuité vyhnali ze škol nekatolické učitele, tím v českých zemích zaniklo protestantské školství**